

VENDIM
Nr.101, datë 27.12.2006

PËR DISA NDRYSHIME NË RREGULLOREN “PËR ADMINISTRIMIN E RREZIKUT TË KREDISË”, MIRATUAR ME VENDIMIN NR.52, DATË 14.7.2004 TË KËSHILLIT MBIKËQYRËS TË BANKËS SË SHQIPËRISË.

Në bazë dhe për zbatim të nenit 12 shkronja “a” dhe të nenit 43 shkronja “c” të ligjit nr.8269, datë 23.12.1997 “Për Bankën e Shqipërisë” i ndryshuar, me propozimin e Departamentit të Mbikëqyrjes, Këshilli Mbikëqyrës i Bankës së Shqipërisë

VENDOSI:

I. Në rregulloren “Për administrimin e rrezikut të kredisë”, miratuar me vendimin nr.52, datë 14.7.2004 të Këshillit Mbikëqyrës, bëhen ndryshimet e mëposhtme:

1. Neni 5 pika 5.2 ndryshon si vijon:

“Departamenti i Mbikëqyrjes në Bankën e Shqipërisë, ka të drejtë të kërkojë ndryshimin e kategorisë së klasifikimit të kredive, në rastet kur:

- gjykohet se interpretimi i kriterëve të mësipërme nga bankat nuk është i drejtë;
- gjykohet se ka elemente të tjera shtesë, përveç karakteristikave të mësipërme, që e justifikojnë ndryshimin e kategorisë së klasifikimit.”

2. Neni 6 shkronja a ndryshon si vijon:

“...strategjinë e kreditimit sipas periudhave, duke përfshirë objektiva realistë në lidhje me zgjerimin e portofolit të kredisë, përbërjen e tij sipas sektorëve, sipas gjeografisë, sipas monedhave, sipas llojit të kredisë etj.”.

3. Neni 6 shkronja d ndryshon si vijon:

“...procedurat për dokumentacionin e nevojshëm që duhet plotësuar për dhënien e kredive, si edhe për miratimin e kredisë, sipas hierarkisë. Banka merr masa që proceset e analizës dhe të miratimit të kredisë të jenë të ndara, për të siguruar kontrollin dhe cilësinë e nevojshme në vendimmarrje, si edhe cakton struktura për monitorimin e kredisë në përputhje me madhësinë dhe me larminë e veprimtarisë së kreditimit”.

4. Neni 6 shkronja e ndryshon si vijon:

“...politikat e administrimit të rrezikut për të gjithë portofolin dhe për çdo klient në veçanti, kufijtë e kredisë për një klient, përqendrimin e kredisë sipas sektorëve, monitorimin sipas objektit dhe llojit të kredisë, analizën e mospërputhjeve të ndjeshme mes portofolit të kredisë dhe burimeve të financimit të tij përsa i takon afateve dhe llojit të monedhës, në drejtim të vlerësimit të lidhjes mes rrezikut të kredisë dhe rreziqeve të tjera (ndryshimi i kursit të këmbimit, ndryshimi i normës së interesit etj.).

5. Neni 6 shkronja f ndryshon si vijon:

“procedurat për ndjekjen në vazhdimësi të mbarëvajtjes së kredive dhe identifikimin e tyre sipas grupeve të kredive me karakteristika të njëjta, për ndjekjen me përparësi të kredive me probleme, për rivlerësimin e vazhdueshëm të garancive apo të kolateraleve dhe për vlerësimin e mjaftueshmërisë së fondeve rezervë për humbjet e mundshme nga kreditë;

6. Neni 7 pika 7.4 ndryshon si vijon:

“Mënyra e kryerjes së analizës së sigurimit të kredisë, e cila ka për qëllim të vlerësojë nëse një kredi është apo nuk është e siguruar mirë.

Kredia do të konsiderohet e siguruar mirë, në rastin kur:

- a) kolaterali ose garancia e përdorur për të siguruar këtë kredi, është e mjaftueshme që të mbrojë bankën nga humbja e kryegjësë dhe e interesit;
- b) garancia është e lëshuar nga një subjekt, i cili është juridikisht dhe financiarisht në gjendje të respektojë kushtet e garancisë, megjithë vështirësitë e mundshme financiare të huamarrësit”.

7. Neni 10 pika 7 ndryshon si vijon:

“...kredia është ristrukturuar një herë për shkak të pamundësisë për ta paguar atë dhe plotësohet një nga kushtet e mëposhtme:

a) kredia nuk po shlyhet për vlerën e kryegjësë dhe të interesit, sipas kushteve të reja;
b) megjithë pagesën në përputhje me kushtet e reja, nuk kanë kaluar më tepër se 365 ditë nga dita e ristrukturimit.”

8. Neni 11 pika 8, ndryshon si vijon:

“...kredia është ristrukturuar dy herë për shkak të pamundësisë për ta paguar atë dhe plotësohet një nga kushtet e mëposhtme:

a) që prej ristrukturimit të fundit, kredia nuk po shlyhet për vlerën e kryegjësë dhe të interesit, sipas kushteve të reja;

b) megjithë pagesën në përputhje me kushtet e reja, nuk kanë kaluar më tepër se 550 ditë nga dita e ristrukturimit të fundit.”

9. Pas nenit 12, shtohet neni i ri 12/1, i titulluar “Ruajtja e klasifikimit”, me përmbajtje si vijon:

“1. Në rastin e kredive të klasifikuara në kategoritë “Nënstandard”, “Të dyshimta” dhe “Të humbura”, banka bën riklasifikimin e një kredie në një kategori më të lartë, vetëm në rastin kur, në bazë të analizave të saj të dokumentuara, rezulton se performanca e kredimarrësit është përmirësuar dhe justifikohet riklasifikimi. Dokumenti i analizës në rastin e riklasifikimit, ruhet në dosjen e kredisë.

2. Gjatë riklasifikimit në rritje të një kredie dhe në përputhje me llojin e saj, banka lejon kohën e nevojshme, për t’u siguruar që kredimarrësi po shlyen kredinë në përputhje me kushtet e dhënies së saj.”

10. Neni 20 paragrafi i dytë ndryshon si vijon:

Ato hartojnë dhe paraqesin në Bankën e Shqipërisë formularët respektivë sipas Sistemit Raportues të Unifikuar.

11. Pas nenit 22, shtohen tre nene të reja, si vijon:

A. Neni 22/1, i titulluar “Transparenca me klientin”, me përmbajtje si vijon:

“(1) Për çdo marrëdhënie kreditimi, në llogari ose “zbuluar”, banka dhe huamarrësi nënshkruajnë një kontratë. Në këtë kontratë, banka është e detyruar që minimalisht të përfshijë:

a) objektin e përdorimit të kredisë;

b) llojin e kredisë (me këste, kufi, “zbuluar” etj.);

c) termat e kredisë, që lidhen me vlerën, njësinë monetare, datën e dhënies, datën e maturimit, normën nominale të interesit dhe llojin e saj (e ndryshueshme ose e pandryshueshme), indeksin orientues (norma repo e Bankës së Shqipërisë, norma e bonove të thesarit, Libor, Euribor etj.), vlerën periodike të shlyerjes së kredisë (kësti), datat ose periudhën e shlyerjes brenda një viti;

d) kontributin fillestar të kredimarrësit (nëse është e zbatueshme) ose komisione të ndryshme për marrjen dhe shlyerjen e kredisë;

e) formën e kolateralit dhe mënyrën e disponimit të tij (nëse është e zbatueshme);

f) detyrimet dhe penalitetet e palëve dhe rastet kur ato lindin dhe zbatohen, veçanërisht kur subjekt i tyre është huamarrësi;

g) mënyrën e ndryshimit të termave të kontratës;

h) mënyrën e përfundimit të kontratës;

i) numrin e kopjeve të nënshkruara në origjinal të kontratës dhe mënyrën e disponimit të tyre nga palët.

(2) Në procesin e akordimit të kredisë për herë të parë ose në momentin e ristrukturimit të saj, banka i ofron kredimarrësit:

j) skedulin e shlyerjeve të kredisë në momentin e disbursimit të saj dhe në rast ristrukturimi, sipas informacionit që disponohet në atë moment;

k) skedulin e të gjitha pagesave të paracaktuara dhe të njohura që kredimarrësi paguan në procesin e marrjes së kredisë dhe gjatë jetës së saj, duke dhënë një shembull të detajuar;

l) penalitetet që zbatohen ndaj kredimarrësit dhe një shembull i mënyrës së llogaritjes së tyre;

m) një koment ku i tërhiqet vëmendja kredimarrësit për rrezikun që paraqet për të:

- huamarrja në valutë, veçanërisht në rastin kur të ardhurat e tij janë në lek dhe ka lëvizje të pafavorshme të kursit të këmbimit lek/valutë;

- rritja e normës së interesit të kredisë gjatë jetës së saj, si rezultat i rritjes së indeksit orientues.

(3) Në rastin e kredisë për konsum (duke përfshirë lëshimin e kartave të kreditit) ose në çdo formë tjetër kreditimi në të cilin detyrimi i klientit ndaj bankës lind në formë automatike, kushtet e

dhënies, të përdorimit dhe të kthimit të kredisë, së bashku me penalitetet përkatëse duhet të shprehen qartë në dokumentin që lidhet me huamarrësin.”

B. Neni 22/2, i titulluar “Veprimet e administrimit të rrezikut”, me përmbajtje si vijon:

“(1) Në rastin kur ekziston të paktën një prej zhvillimeve të mëposhtme:

a) i) ndryshimi vjetor i raportit të portofolit të kredisë me totalin e aktiveve të bankës në fund të muajve mars, qershor, shtator ose dhjetor, është më i madh se 7 pikë përqindjeje; dhe ii) ndryshimi vjetor i portofolit të kredisë, në fund të muajve mars, qershor, shtator ose dhjetor, është më i madh se 30 për qind; ose kur

b) konstatohet se, si rezultat i zhvillimeve të parashikuara në pikën a) ose në mënyrë të pavarur prej tyre: i) niveli i raportit të “vlerës së kredive me probleme” me “vlerën e kredive (bruto)”, në fund të muajve mars, qershor, shtator ose dhjetor, është më i lartë se 7 për qind por jo më i lartë se 10 për qind; dhe ii) niveli i raportit të “vlerës së kredive me probleme (neto)” me “vlerën e kapitalit rregullator”, në fund të muajve mars, qershor, shtator ose dhjetor, është më i lartë se 25 për qind por jo më i lartë se 35 për qind;

atëherë,

c) banka ponderon me koeficientin e rrezikut 150 për qind, për efekt të llogaritjes së raportit të mjaftueshmërisë së kapitalit (sipas shembullit bashkëlidhur), vlerën më të madhe midis:

i) pjesës së portofolit të kredisë, e cila është rritur mbi masën e përcaktuar në pikën 1 (a) – i;

ii) pjesës së portofolit të kredisë, e cila është rritur mbi masën e përcaktuar në pikën 1 (a) – ii;

iii) pjesës së portofolit të kredive me probleme, e cila rezulton mbi nivelin 7 për qind por nën nivelin 10 për qind, sipas pikës 1 (b) - i;

iv) pjesës së portofolit të kredive me probleme, e cila rezulton mbi nivelin 25 për qind por nën nivelin 35 për qind, sipas pikës 1 (b) - ii;

v) totalit të vlerës së kredisë me probleme pa përfshirë provigjonet, sipas klasifikimit në klasat “nënstandard”, “e dyshimtë” dhe “e humbur”, në rastin kur sipas pikës 1 (b) -i, raporti “vlera e kredive me probleme” me “vlerën e kredive (bruto)” është më i madh se 10 për qind dhe kur sipas pikës 1 (b) –ii, raporti “vlera e kredive me probleme (neto)” me “vlerën e kapitalit rregullator”, është më i madh se 35 për qind.

Banka i identifikon dhe i llogarit këta tregues në mënyrë të vazhdueshme, dhe i dërgon ata në Bankën e Shqipërisë, në fund të çdo tremujori.

d) në pikën 1, paragrafi a):

i) për muajt mars, qershor dhe shtator të vitit 2007, rritja vjetore e portofolit të kredisë do të llogaritet duke marrë si bazë tepricën e kredisë në fund të muajit dhjetor 2006 dhe:

* duke shumëzuar me 4, normën e rritjes së kredisë deri në fund të muajit mars;

** duke shumëzuar me 2, normën e rritjes së kredisë deri në fund të muajit qershor;

*** duke shumëzuar me 4/3, normën e rritjes së kredisë deri në fund të muajit shtator;

ii) për muajin dhjetor 2007 dhe në vazhdim, rritja vjetore e portofolit të kredisë do të llogaritet nëpërmjet krahasimit me vlerën e saj 12 muaj më parë.

(2) Nëse në fund të vitit financiar, banka rezulton me treguesin e llogaritur sipas pikës 1 (b) – i, mbi nivelin 7 për qind, atëherë strukturat drejtuese marrin menjëherë një vendim për krijimin ose shtimin brenda gjashtëmujorit të parë të vitit të ardhshëm, të një fondi të posaçëm rezervë nga fitimi i bankës, jo më pak se 30 për qind e vlerës së diferencës.

(3) Paralelisht, nëse konstatohen shkelje të kërkesave të kësaj rregulloreje, si edhe në vijim të masave sipas paragrafëve 1 (c) dhe 2, strukturat drejtuese të bankës marrin një ose disa prej masave të mëposhtme:

a) monitorim i përforcuar i kredive me probleme, si edhe raportim mbi gjendjen e tyre çdo muaj në Bankën e Shqipërisë. Raportimi do të përfshijë ndarjen e kredive me probleme sipas grupeve që kanë karakteristika të njëjta (lloji, afati, monedha, sektori, gjeografia etj.);

b) kufizim/ndërprerje e transmetimit në media, të promociioneve që synojnë afrimin e publikut me oferta për kreditim;

c) rishikim i objektivave, me qëllim kufizimin e ritmit të rritjes së kreditimit të bankës gjatë vitit, në tërësi ose sipas karakteristikave të saj (që lidhen me shpërndarjen sipas sektorëve, sipas gjeografisë, sipas llojit, sipas afateve, sipas monedhave, sipas normës së interesit etj.);

d) zbatim i vlerave jo më të mëdha se 25 për qind, për raportin “pagesë e kredisë (e kështit ose e shumës së shërbimit të borxhit)/të ardhura të disponueshme” të kredimarrësit, veçanërisht në rastin e

kredisë për konsum;

e) zbatim i vlerave sasiore më të ulëta në raportin “vlerë e kredisë/vlerë e kolateralit”, në çdo rast jo më të larta se 70 për qind;

f) pezullim i shpërndarjes së dividendëve;

g) shtim i menjëhershëm i kapitalit të bankës dhe ndërmarrja e veprimeve të tjera, në mënyrë që të arrihet dhe të ruhet niveli minimal i raportit të mjaftueshmërisë së kapitalit, sipas përcaktimit në kuadrin rregullativ.

(4) Për veprimet e ndërmarrja sipas paragrafëve 1 (c), 2 dhe 3 të këtij neni, bankat njoftojnë menjëherë Bankën e Shqipërisë. Njoftimi shoqërohet me një përshkrim të masave të marra, efektet e pritshme të tyre në zhvillimin e portofolit të kredisë, ndikimin e tyre në treguesit kryesorë të veprimtarisë së bankës që lidhen me kapitalin, përfitueshmërinë dhe likuiditetin, si edhe masat e tjera korrigjuese që banka po shqyrton (nëse ka).

(5) Departamenti i Mbikëqyrjes në Bankën e Shqipërisë ka të drejtë t’i kërkojë strukturave drejtuese të bankës të zbatojnë masat e përcaktuara në paragrafët 1 (c), 2 dhe 3 më sipër, si edhe masa të tjera që gjykohen të nevojshme për përmirësimin e situatës, nëse konstatohet që strukturat drejtuese të bankës kanë vepruar me vonesë dhe në mënyrë të pamjaftueshme.

(6) Departamenti i Mbikëqyrjes në Bankën e Shqipërisë ka të drejtë t’i kërkojë strukturave drejtuese të bankës që në llogaritjen e normave dhe të treguesve të përcaktuar në këtë nen, të përfshijnë edhe zëra të tjerë që regjistrohen brenda ose jashtë bilancit të bankës, nëse gjykohej që ato përfaqësojnë një formë kreditimi ose angazhimi për kreditim dhe kufizimi i rritjes së tyre është në frymën e kërkesave të këtij neni.”

C. Neni 22/3, në pjesën “Dispozita përfundimtare”, me përmbajtje si vijon:

(1) Për kërkesat e kësaj rregulloreje, sipas nenit 22/1, banka merr masa për zbatimin e menjëhershëm për të gjithë kredimarrësit e rinj të bankës. Banka njofton kredimarrësit ekzistues, nëpërmjet njoftimit me postë dhe/ose publikimit të kërkesave rregullative në mjediset e saj, që frekuentohen nga publiku.

(2) Për kërkesat e kësaj rregulloreje, sipas nenit 22/2, pika 1, paragrafët (a) dhe (b), banka merr masa për identifikimin dhe monitorimin e menjëhershëm të tyre dhe raportimin në Bankën e Shqipërisë, duke filluar nga muaji mars 2007.

(3) Për kërkesat e kësaj rregulloreje, sipas nenit 22/2 pika 2, banka merr masa për zbatimin e tyre, mbi bazën e të dhënave të llogaritura në muajin dhjetor 2007 dhe në vazhdim.

(4) Pavarësisht nga përcaktimet e mësipërme, Departamenti i Mbikëqyrjes ka të drejtë të shqyrtojë mundësinë dhe të vendosë për përjashtimin nga zbatimi i kërkesave të nenit 22/2, pika 1 paragrafi (c) dhe pika 2, të bankave që janë në vitin e parë të veprimtarisë së tyre, pas kërkesës së tyre dhe në rastin kur konstatohen deformime logjike në zbatimin e treguesve.

(5) Të gjitha bankave që, si rezultat i zbatimit të kërkesave të nenit 22/2 pika 1, në muajin mars 2007 rezultojnë me shkelje të normës së mjaftueshmërisë së kapitalit, u lihet afat për plotësimin e kapitalit deri në fund të muajit qershor 2007.

(6) Të gjitha kërkesat (ndryshimet) e tjera të kësaj rregulloreje, që nuk përmenden në paragrafët e mësipërme të këtij neni, hyjnë në fuqi në muajin janar 2007.

12. Shtohet tabela “SHEMBULLI, për llogaritjen e treguesve sipas nenit 22/2”, sipas përmbajtjes dhe formatit bashkëlidhur, së bashku me shënimet sqaruese.

II. Ky vendim hyn në fuqi 15 ditë pas botimit në Fletoren Zyrtare.

KRYETARI
Ardian Fullani

SHEMBULL për llogaritjen e treguesve sipas nenit 22/2:

Banka X				
Nr	Treguesit (milione lekë)	Projektimi Muaji		
		Dhjetor 2007	Muaji Mars 2007	Muaji dhjetor 2006
		a	b	c
1	Totali i aktiveve (mln.lekë)	110,000	102,500	100,000
2	Teprica bruto e kredisë	35,000.00	26,750.00	24,000.00
3	Teprica neto e kredisë		24,375.00	23,500.00
4	Kredi me probleme bruto		1,975.00	1,800.00
5	Kredi me probleme neto		1,400.00	1,300.00
6	Kapitali rregullator		5,100.00	4,800.00
7	Rritja e tepricës bruto te kredisë (2a) - (2c)	11,000.00		
8	(2a) - (((2c/1c)+7%)*(1a)))	900.00		
9	(7a) - (30%*(2c))	3,800.00		
10	(4b) - (7% *(2b))	102.50		
11	(4b) - (10% *(2b))	(700.00)		
12	(5b) - (25% * (6b))	125.00		
13	(5a) - (35% * (6a))	(385.00)		
14	Identifikimi i vlerës që ponderohet me 150 për qind			
	1. Nëse (8a)<= 0 ose (9a)<=0, atëherë 0 dhe 2. Nëse ((8a) > 0 dhe (9a) > 0), dhe ((8a) - (9a) # 0), atëherë, nese (8a)>(9a), zgjidhet (8a), përndryshe (9a).	3,800.00		
	1. Nëse (10a)<= 0 ose (12a)<=0, atëherë 0 dhe 2. Nëse ((10a) > 0 dhe (11a) < 0), dhe ((12a)>0 dhe (13a)<0), atëherë, nëse (10a)>(12a), zgjidhet (10a), përndryshe (12a).	200.00		
	1. Nëse (11a)< 0 ose (13a)<0, atëherë 0 dhe 2. Nëse ((11a) => 0 dhe (13a) => 0), atëherë zgjidhet (5a).	-		
15	Zgjidhet vlera më e madhe në pikën 14	3,800.00		
16	Shtesa e aktiveve te ponderuara me rrezikun			
	3800*150%-3800*100%	1,900.00		

Shënime sqaruese:

1. Teprica bruto e kredisë sipas bilancit jepet pa zbritjen e provigjoneve për humbjen nga kredia dhe konsideron (+) interesat e llogaritur.

2. Teprica neto e kredisë sipas bilancit konsideron zbritjen (-) e provigjoneve për humbjen nga kredia dhe (+) interesat e llogaritur.

4. Teprica bruto e kredisë me probleme jepet pa zbritjen e provigjoneve për humbjen nga kredia dhe konsideron (+) interesat e llogaritur.

5. Teprica neto e kredisë me probleme sipas bilancit konsideron zbritjen (-) e provigjoneve për humbjen nga kredia dhe (+) interesat e llogaritur.

Sqarime lidhur me mënyrën e llogaritjes së shtesës së aktiveve të ponderuara me rrezikun.

- Llogaritja e rritjes së totalit të kredisë dhe totalit të aktiveve për vitin 2007 bëhet duke supozuar një rritje të njëtrajtshme të tyre përgjatë tremujorëve. Kështu nëse totali i kredisë gjatë tremujorit të parë rritet me X%, atëherë projektohet që rritja vjetore do të jetë $X \cdot 4$. Kjo gjë bëhet për të shmangur efektin prapaveprues që do të kishte nëse do të merrnim në konsideratë rritjen në terma vjetorë për shembull mars 2006 deri në mars 2007. Ndërsa, përsa i përket totalit të aktiveve me probleme bruto, aktiveve me probleme neto dhe kapitalit rregullator, merret vlera më e fundit e tyre.

- Vlera, e cila do të ponderohet me 150% do të jetë vlera më e madhe e tejkalimeve sipas pikës 15.

- Aktivitetet e ponderuara me rrezikun do të shtohen me një zë të veçantë, i cili do të pasqyrohet në tabelën e aktiveve të ponderuara me rrezikun. Ky zë do të quhet “shtesë e aktiveve të ponderuara me rrezikun, për shkak të nenit X të rregullores së kredisë”.

- Shtesa e aktiveve të ponderuara do të bëhet në këtë mënyrë:

Totali i vlerave të llogaritura sipas pikës 15 ponderohet me 150% dhe i hiqet ponderimi i tyre i mëparshëm. Do të supozohet që ponderimi i mëparshëm për këtë vlerë ka qenë 100%, pra efekti neto i shtesës së aktiveve të ponderuara me rrezikun do të jetë 50% e vlerës së llogaritur në pikën 15.

- Nëse në periudhën pasardhëse Banka nuk ka thyerje të kufijve, atëherë zëri “shtesë e aktiveve të ponderuara me rrezikun për shkak të nenit X të rregullores së kredisë” bëhet zero.